

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง

สังคมในปัจจุบัน เป็นยุคของเทคโนโลยี การสื่อสารต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงของสังคมจึงเป็นไปในลักษณะการข้ามวัฒนธรรม อันเป็นสาเหตุหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบก้าวกระโดด ผลกระทบจากสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นกับคนรุ่นใหม่ไม่มากนักน้อย เพราะนักศึกษาได้เผชิญสิ่งใหม่ๆ มีตัวแบบที่ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการเรียนการสอน ให้คนรุ่นใหม่มีทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในปัจจุบันและอนาคต

ทักษะชีวิต เป็นความสามารถเชิงมนุษย์ ประกอบไปด้วยความคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในตน รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เห็นอกเห็นใจ เข้าใจผู้อื่น มีความสามารถในการจัดการอารมณ์และความเครียด และมีความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น (กรมสุขภาพจิต, 2543) ชางอาจจะกล่าวได้ว่า ทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลที่จะคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา ปรับตัวให้มีพฤติกรรมที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง สามารถจัดการกับความต้อการ ปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนไป ให้มีสุขภาพดีทั้งกายใจ (นพสรินทร์ มูลทาทอง (2556 : 23)

การเรียนการสอนแบบโครงการ เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างรอบด้าน ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นมีโอกาสได้ ค้นคว้าในสิ่งที่ซับซ้อน ทำหายหรือในบางครั้งเป็นประเด็นปัญหายุ่งยากที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้ การเรียนรู้ด้วยโครงการจะเป็นไปตามความสนใจของนักเรียน การออกแบบโครงการที่ดีจะกระตุ้น ให้เกิดการค้นคว้าอย่างกระตือรือร้นและใช้ทักษะการคิดขั้นสูง (Thomas, 1998) งานวิจัยเกี่ยวกับสมอง ได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเรียนรู้ ในลักษณะนี้ ศักยภาพในการรับรู้สิ่งใหม่ๆ ของนักเรียน จะถูกยกระดับขึ้นเมื่อได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ปัญหาที่มีความหมาย และเมื่อนักเรียนได้รับความช่วยเหลือให้เข้าใจว่าความรู้กับทักษะเหล่านั้นสัมพันธ์กันด้วยเหตุใด เมื่อใดและอย่างไร (Bransford, Brown, & Conking, 2000, p. 23

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สนใจนำการเรียนการสอนโดยใช้การสอนแบบโครงการมาใช้พัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ยังเป็นการตอบสนองยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ในด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในเรื่องที่ศึกษา ทักษะการทำงาน และการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญในการดำรงชีวิต และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้กำหนดแนวทางการพัฒนาด้วยการพัฒนาหลักสูตร และปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการชั้นเรียน และฝึกฝนความวินัย สร้างนิสัยใฝ่รู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้

ผู้เรียนซึ่งเป็นนักศึกษาครู ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับผู้เรียนตามเป้าหมายของหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา

1.2 ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาทักษะชีวิตของนักศึกษาครู สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
- 1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักศึกษาครูก่อนและหลังใช้วิธีการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน

1.3 ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการตอบสนองยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ในด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในเรื่องที่ศึกษา ทักษะการทำงาน และการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญในการดำรงชีวิต และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้กำหนดแนวทางการพัฒนาด้วยการพัฒนาหลักสูตร และปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม ให้มีความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการชั้นเรียน และฝึกฝนความวินัย สร้างนิสัยใฝ่รู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนซึ่งเป็นนักศึกษาครู ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับผู้เรียนตามเป้าหมายของหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

1.4.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย ที่กำลังศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

1.4.1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 68 คน ได้มาจากการสุ่มเลือกแบบเจาะจง

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสอนแบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการตระหนักรู้ในตน 2) ทักษะการเข้าใจผู้อื่น 3) ทักษะการตัดสินใจ 4) ทักษะการแก้ปัญหา 5) ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 6) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

1.4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1.4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน

1.4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะชีวิตด้าน 1) ทักษะการตระหนักรู้ในตน 2) ทักษะการเข้าใจผู้อื่น 3) ทักษะการตัดสินใจ 4) ทักษะการแก้ปัญหา 5) ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และ 6) ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล

1.4.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 เป็นเวลา 12 สัปดาห์ โดยแต่ละสัปดาห์มีการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ละครึ่งชั่วโมงนอกเวลาเรียน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัวในสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต โดยมีพฤติกรรมความสามารถทางด้านการตระหนักรู้ในตน การเข้าใจผู้อื่น การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล

1.5.2 ทักษะการตระหนักรู้ในตน หมายถึง ความสามารถในการการรู้จักความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง รู้จักตนเอง ยอมรับและเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเอง

1.5.3 ทักษะการเข้าใจผู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการรู้จักความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักผู้อื่น ยอมรับและเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในผู้อื่น

1.5.4 ทักษะการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหาสาเหตุ หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์

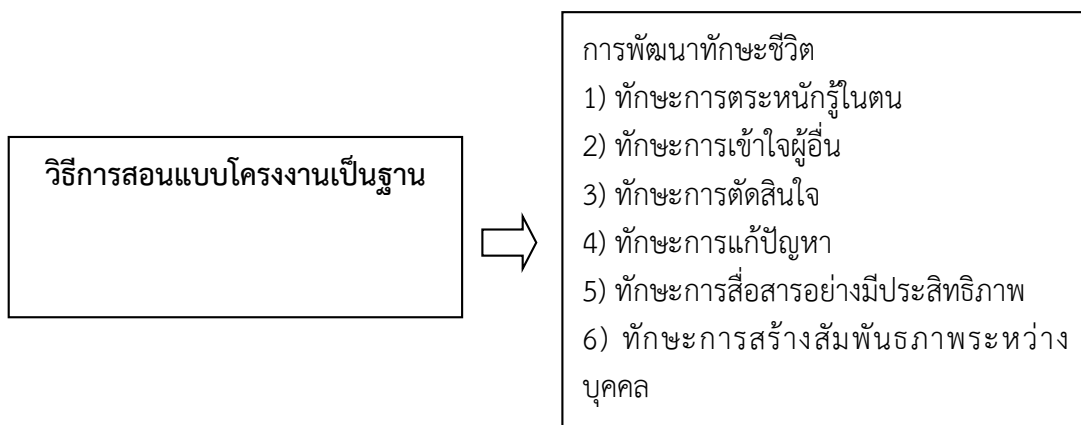
1.5.5 ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การแสดงความต้องการ การแสดงความชื่นชม การขอร้อง การเจรจาต่อรอง การตักเตือน การช่วยเหลือ การปฏิเสธ ฯลฯ

1.5.6 ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.5.7 วิธีการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน หมายถึง การสอนที่ให้นักศึกษาได้ทำงานเป็นกลุ่มในการดำเนินงานโครงการอย่างเป็นระบบจนโครงการสำเร็จ

1.5.8 นักศึกษาครู หมายถึง นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาสัมมนา การศึกษาปฐมวัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

1.6 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

1.7 สมมุติฐานของการวิจัย

หลังการทดลองโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน นักศึกษาครูมีทักษะชีวิตดีขึ้น

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.8.1 การพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (5 ปี) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรอย่างแท้จริง

1.8.2 นักศึกษา ครู-อาจารย์ และนักการศึกษาปฐมวัย ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนและการอบรมบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย

1.8.3 ผลจากการวิจัยจะเป็นการกระตุ้นให้ครู-อาจารย์ สถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครองให้ตระหนักถึงการจัดการเรียนการสอนที่มีผลต่อความพึงพอใจและผลทางการเรียนรู้ของนักศึกษา ที่จะป็นครูปฐมวัยในอนาคต และ ครู-อาจารย์และนักการศึกษาปฐมวัยสามารถนำข้อค้นพบไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชั้นเรียนแบบองค์รวม